

Кудінова К. А.

студентка 2 курсу магістратури 5 групи
Інституту підготовки кадрів для органів
юстиції Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ВІКТИМНА ПОВЕДІНКА ЖЕРТВ СТАТЕВИХ ЗЛОЧИНІВ

Анотація: У тезах розглянуто віктимність жінок. З'ясовано форми віктимної поведінки жінки як жертви статевого злочину.

Ключові слова: зґвалтування, віктимність, віктимна поведінка, віктимність жінок, форма віктимної поведінки, провокуючий чинник.

Аннотація: В тезисах рассмотрена виктимность женщин. Выяснено формы виктимного поведения женщины как жертвы полового преступления.

Ключевые слова: изнасилование, виктимность, виктимное поведения, виктимность женщины, форма виктимного поведения, провоцирующий фактор.

Key words: rape, victimization, victim behavior, victimization of women, form of victim behavior, provoking factor.

Annotation: The thesis examines the victimization of women. The forms of victim behavior of a woman as a victim of sexual crime are clarified.

Сучасна цивілізована демократична держава визнає аморальним, неприпустимим та протиправним примус і насильство у сфері статевиx відносин. Розділом IV «Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи» Особлива частина Кримінального кодексу України передбачена відповідальність за подібні злочини. Найбільш значним за ступенем суспільної небезпеки і тяжкості заподіюваних наслідків серед злочинів, які посягають на статеvu свободу та статеvu недоторканість особи, є зґвалтування.

Дослідження зґвалтування й ефективного запобігання цьому злочину неможливі без віктимологічного аналізу, тобто без вивчення жертви злочину та використання у профілактичних цілях відповідної інформації [1]. У зв'язку із впливом потерпілого на злочинний результат, слід розглянути такі його характеристики як віктимність та віктимна поведінка.

Слід зазначити, що існує багато точок зору щодо визначення поняття «віктимність». Більшість дослідників вважають, що віктимність – це здатність за певних обставин стати жертвою злочину або нездатність запобігти такій небезпеці там, де об'єктивно це можна було зробити. Внаслідок цього, до числа жертв поряд із фактично постраждалими особами відносять і тих, які перебували із жертвами у різного роду зв'язках (родинних, трудових тощо) [2]. Що ж стосується поняття «віктимна поведінка», то це дії особи, що провокують виникнення віктимної ситуації, що складається у зв'язку з психологічними якостями особи при виникненні реальної можливості заподіяти їй шкоду.

Кількісний розподіл жертв показує, що особи жіночої статі стають більш частими жертвами у порівнянні з особами чоловічої статі такого злочину як зґвалтування. Тому розглянемо у якості жертви – жінку.

Розглядаючи віктимність жінок із точки зору можливого зґвалтування, слід наголосити, що у ряді випадків серйозне криміногенне значення має репутація жінки як доступної або невибагливої в знайомствах і статевиx зв'язках. Зважаючи

на подібну репутацію жертви гвалтівник майже завжди розраховує на те, що жертва не буде звертатися із заявою до поліції, бо: а) для жертви це не занадто значуща подія, у зв'язку з чим, будучи раніше кимось звалтованою, вона не сповістила про це у правоохоронні органи; б) жертва не хоче розголошувати про себе які-небудь факти, побоюючись «дурної слави».

Ще однією формою віктимної поведінки жінки як жертви статевого злочину є несвідоме провокування на злочин: флірт, добровільна згода залишитися ночувати, не уникання, а заохочення пестощів і поцілунків. Такі жінки або не усвідомлюють, до чого може призвести їх поведінка, або неправильно оцінюють ситуацію (є некритичними жертвами злочину) [1].

Однозначно підвищується рівень віктимності стан алкогольного сп'яніння. Гвалтівник сам може ввести потерпілу особу в стан фізичної і психічної безпорадності, використовуючи, зокрема, алкогольні напої, наркотики, снодійне, або ж такий стан настає незалежно від його дій.

Значно знижується пильність і підвищується довіра до осіб, з якими жінка мала не тривале за часом, але інтенсивне спілкування, наприклад, за допомогою засобів мобільного зв'язку або в мережі Інтернет. Оскільки особа вкладає досить часто у зміст стосунків, які починають розвиватися, бажану для неї модель поведінки співрозмовника, яка наміряна, або це уявлення сформувалося на основі власного життєвого досвіду і часто не відповідає реаліям, водночас не сприймаючи важливих сигналів невідповідної поведінки.

Характер взаємовідносин злочинця з потерпілою впливає на мотивацію злочинної поведінки більше, ніж характер соціального зв'язку. Тут відіграє певну роль психологічна атмосфера злочину. Зазначається, що скоєння посягання проти близьких родичів має для злочинця певні переваги, зокрема, такі злочини простіше приховати шляхом залякування потерпілих [3].

Слід наголосити на тому, що жертва та злочинець у злочинах проти статевої свободи і статевої недоторканості завжди мають тісний взаємозв'язок. Поведінка жертви іноді призводить до неминучих наслідків.

Таким чином, віктимність і віктимна поведінка особи жертви статевих злочинів є провокуючим чинником, який безпосередньо впливає на можливість вчинення злочину проти статевої свободи по відношенню до них. Проте наявність вказаних характеристик у особистості не має фатального значення, а лише з певною ймовірністю підвищує їх можливість стати жертвою. Також вагоме значення мають взаємовідносини між жертвою та злочинцем, оскільки такі взаємовідносини впливають на мотивацію злочинної поведінки.

Список використаних джерел:

1. Сергієнко А. А. Віктимна поведінка жінки як жертви статевого злочину/ А. А. Сергієнко // Теорія та практика віктимології: матеріали Всеукр. студ. наук. конф., присвяч. 50-річчю з дня заснування каф. кримінології та крим.-виконав. права, м. Харків, 12 листопада 2015 р. – Харків, 2015. – с. 171 – 173.
2. Атрєп'єва М. Р. Віктимна поведінка жертв статевих злочинів / М. Р. Атрєп'єва // Злочинність як суспільна проблема та шляхи її вирішення в Україні: матеріали Всеукр. студ. наук. конф., м. Харків, 4 листоп. 2016 р.: у 2 т. – Харків, 2016. – Т.2. – с. 3-4.
3. Кулик К. Д. Взаємодія жертви та злочинця у злочинах проти статевої свободи та статевої недоторканості особи / К. Д. Кулик // Порівняльно – аналітичне право. – 2017. – с. 306-309

Науковий керівник - канд. юрид. наук, асист. М. Ю. Кутєпов

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Кафедра кримінології та кримінально-виконавчого права

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ І КОРУПЦІЇ

Матеріали XIX Всеукраїнської наукової конференції
з кримінології
для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 2 грудня 2019 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2019

Редакційна колегія:
д-р юрид. наук, проф. А. П. Гетьман;
д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Таволжанський;
зав. лабораторії Ю. Г. Бойко

Протидія організованій злочинності і корупції : матеріали XIX Все-
П83 укр. наук. конф. з кримінології для студентів, аспірантів та молодих
вчених (м. Харків, 2 груд. 2019 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Го-
ловкіна. – Харків : Право, 2019. – 232 с.

ISBN 978-966-937-837-8

ISBN 978-966-937-837-8

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2019
© НДІ вивчення проблем злочинності іме-
ні академіка В. В. Сташиса Національної
академії правових наук України, 2019
© Оформлення. Видавництво «Право», 2019

Наукове видання

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ І КОРУПЦІЇ

Матеріали XIX Всеукраїнської наукової конференції з кримінології
для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 2 грудня 2019 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

*Матеріали друкуються в авторській науковій
та літературній редакції*

Відповідальний за випуск *Б. М. Головін*

Оригінал-макет виготовлено на кафедрі кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77, ауд. 89)

Підписано до друку з оригінал-макета 28.11.2019.
Формат 60×84 $\frac{1}{16}$. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Обл.-вид. арк. 16,92. Ум. друк. арк. 13,49. Вид. № 2348.
Тираж 60 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
вул. Чернишевська, 80а, Харків, 61002, Україна
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ФОП Дуюнова Т. В.
Тел. (057) 717-28-80